

leughas sinn “A’ Choille Ghruamach,” gheibh sinn dealbh anns na ceathramhan sin air staid inntinne is corporra nan Gàidheal a bha air am fògradh a Albainn le smachd is ana-miann nan uachdaran.

An uair a fhuair na h-Eilthirich buaidh air a’ choille, is a thog iad bothan no dhà, shìn iad ris an àiteach. Chuir iad buntàta anns a’ chiad bhliadhna am measg stoc nan craobh. Bha iasg gu leòir anns a’ mhuir, is féidh anns na coilltean, mar sin cha robh iad acrach. Anns an darna bliadhna dh’fhiach iad ris an talamh a chriathadh air doigh air choireigin, is bha a’ chas-chrom feumail ged nach robh mórán doimhneachd anns an talamh. Chuir iad arbhar is cruithneachd. Fhuair iad bó no dhà, agus is dòcha caoraich, ach rinn na feòragan sgrios anabarrach air an t-sìol, is mharbh am mathghamhainn an crodh is na caoraich gu math obann. Thàinig galar am measg nan daoine cuideachd is dh’fhàg sin fhéin bèarn chàirdean a bha duilich a ghiùlan. Ach uidh air n-uidh bhrùchd deàrrsadh gréine troimh na neòil dubha, duaichnidh. Chaidh eaglaisean is tighean-sgoile a thogail. Rinneadh rathaidean-móra troimh na coilltean; mheudaich iad stoc chruidh is chaorach, ia mu dheireadh chuir na Gàidheil rian is òrdugh air an fhàsach. Direach an uair a chuireadh crunluath onoireach air an oidhirp ionmholt a bha so, thòisich obair mhór nam méinnean an Sidni anns a’ bhliadhna 1904, is bha daoine òga na dùthcha air an tàladh air falbh, chan ann a mhàin do’n cheanna-bhaile, ach cuideachd do na Stàidean Aonaichte far am faigheadh iad tuarasdal-là bha cinnteach agus cothromach. Sin am mallachd a tha fhathast a’ leantuinn òigridh na dùthcha an Eilean Cheap Breatann.

’S ann faisg air an ám so cuideachd a dh’fhoillsicheadh na stiallan mu dheireadh de’n phàipear-naidheachd Gàidhlig a bha air a dheasachadh le Iain G. MacFhionghuin nach maireann,—“MacTalla.” Bha so ’n a bhuille cruaidh air cor na Gàidhlig an Albainn Nuaidh.

An taobh a muigh obair nam méinnean an Ceap Breatann tha cuid de na Gàidheil as a h-uile clachan a’ triall gach bliadhna mar a thig, an uair a theicheas an deigh-shiabaidh, do na lochan móra faisg air Unipeg (mar a their iad fhéin, do na “lakaichean”). Tha nàdur na mara a’ ruith ’n an cuislean có-dhiùbh, cha b’e cheannach a rinn iad. Tha a’ chuid as motha dhiùbh air inbhe caiptein fhaighinn ’s an dreuchd so a nis, is tha iad a’ seòladh air na soithichean móra bathair fad an t-samhraidh. Tha e coltach gun robh seann chailleach uair an Ceap Breatann fo iomaguin mhór oir bha a mac Iain a’ falbh as an t-seann dachaidh air son na ciad uaireach a dh’ionnsaigh sgiobaireachd nan lochan móra. A réir aithris nam bodach crosda b’i so an ùrnuigh a bha i a’ gabhail as leth a mic an uair a thog e air:—“Dia bhith timchioll air Iain Mór againne mu chreagan móra Unipeg, is Lake Superior. Sabhail e, a Dhé, o spòig a h-uile beathach fiadhaich, save satchel, satchel see, go forth Buffalo Bill, New York, Amen.” Bha a’ chailleach, brònag, dùrachdach gu leòir ’n a cridhe, is bha i an dùil nam biodh cùl-taice “Buffalo Bill” aig Iain Mór nach éireadh beud dha.

’S ann matà eadar muir is coille a tha beòshlaint a’ Ghàidheil an Ceap Breatann. Tha na h-urracha móra ’s an Luchd-Riaghlaidh a’